

Nedělní rozjímání

doba adventní
a vánoční **2024/2025**

**Impulzy otce
Pavla Ambrose SJ**

1. neděle adventní

Odhrnutí závoje

První adventní neděle je začátkem nového liturgického roku. Církev neděli co neděli slaví, doslova oživuje tajemství Krista, který zemřel a vstal z mrtvých. V něm jsou přítomné všechny události Ježíšova života, **od jeho narození až po jeho slavný příchod na konci časů**. Otevře se nám Lukášovo evangelium. Jak představuje Ježíše? Jako proroka ohlašujícího příchod Boha mezi nás v pokoře, křehkosti, v nekonečném milosrdenství. V něm vidíme ztělesněné milosrdenství jeho Otce. Přibližuje Otce s mateřskou láskou.

Liturgické čtení z Markova evangelia jsme minulou neděli zakončili *eschatologickou řečí*: ohlášením slavného příchodu Syna člověka (Mk 13,26–27). A dnes – stejná událost očima Lukáše. Co je advent? Slovo samo (*adventus*) znamená příchod i přicházejícího. Poslední chvíle dějin světa je spojena s osobou Krista. Ano, znovu slyšíme: „Budou znamení na slunci, na měsíci a na hvězdách a na zemi úzkost lidí, kteří se obávají přílivových vln a bouří.“ (Iz 65,8) Ježíš používá apokalyptický jazyk. To je jazyk duchovního proudu, jenž si klade za cíl oživit naději ve věřících, zejména v dobách zkoušek, pronásledování a temnoty. V tlacích, kdy se dokonce zdá, že se dějiny vymykají z Božích rukou, dochází více než kdy jindy ke zjevení, k **odhrnutí závoje** (to je doslovný význam slova ἀποκάλυψις = zjevení, odhalení /pravdy, poučení; svlečení; obnažení; věci, stavy nebo osoby dosud skryté před zraky všech se stávají viditelnými). Závoj temnoty je odhalován z Boží strany. Ne z naší strany! Země, nebe a moře projdou procesem obnovy. Jak ho nazýváme? Zrození, nové stvoření. Vše se stane Božím příbytkem.

Obrazy tohoto konce nás mohou děsit, ale pokusme se je dekodovat, dešifrovat, rozluštit. Slunce, měsíc a hvězdy byly pro národy modlami. Viděly v nich bohy. Byly uctívány jako božské mocnosti. Co se stane v onen den příchodu Syna člověka? Budou odstraněny ze svého trůnu. Bohem a Králem vesmíru bude pouze Pán, náš Bůh. O této Boží moci nad vesmírem a dějinami svědčí nejprve hodina Ježíšovy smrti na kříži: „Bylo už asi dvanáct hodin. Tu nastala tma po celém kraji až do tří odpoledne, protože se zatmělo slunce. Chrámová opona se vpůli roztrhla.“ (Lk 23,44–45) Co to znamená? Jediný, „skutečně spravedlivý“ (Lk 23,47), zahynul. Co teprve my sami? V onen den (*den Páně*) bude lidstvo prožívat toto kosmické, dějinné a existenciální drama: bude pociťovat úzkost (συνοχή = zúžení; zužující se část cesty; úžina; tíseň, trápení), bude prožívat situaci bez východiska, situaci zmatku a zmatení (ἀπορία = stav člověka, který je v rozpacích, zmatku či nesnázích; bezradnost). To jsou však bolesti zrození nového stvoření, které by nás měly

varovat, rozkolísat, znejistit, podkopat naše světské jistoty, avšak ke konečnému dobru. Nikoli znásobovat živočišný strach.

Ježíš ohlašuje Boží zjevení o konci dějin a času. Přijde náhle. Nejedná se o vzdálený zítřek. V samotném vesmíru i lidském životě je zakomponován z příčin vlastních vesmíru konec. Ale jaký je počátek stvoření, ukazuje láska Kristova! Že tento Boží počátek přišel nazmar? Navíc, je-li počátek všeho projevem lásky Boží, pak je dovršení blízko. Láska vždy spěchá. Proto je dovršení blízko, tak blízko, že nás **může zaskočit**, tak jak umí zaskočit jen láska silnější než smrt. Náhle, aniž by to kdokoli z nás mohl předvídat, se „Syn člověka zjeví na oblaku s velikou mocí a slávou“ (Dn 7,13) a jeho přítomnost prostoupí celý vesmír. Nikdo nebude schopen uniknout vzhledu, jenž odhalí Ježíšovu pravou tvář. Ten muž, Ježíš z Nazareta, který „chodil a konal dobro“ (Sk 10,38), který byl odsouzen k násilné a potupné smrti, ten, který byl nevinný a spravedlivý, schopný milovat a odpouštět až do konce (Lk 23,34), nuže tento člověk, který je nyní v Bohu v plnosti a slávě, bude zjeven jako **Kýrios, Pán a Spasitel lidstva, Soudce zla a dobra** vykonaného v dějinách. Jan vidí. Pozoruje, nazírá, nechá se proniknout, a proto rozvíjí slova proroka Zachariáše: „Hle, přichází v oblacích! Každé oko ho uvidí, i ti, kdo ho probodli, a budou pro něj naříkat všechna pokolení na zemi. Ano, amen.“ (Zj 1,7; srv. Zach 12,10; Jan 19,37) Všimněme si: všichni ho poznají v probodených rukou, nohou a boku, v probodnutých ranách, jež nezmizely v duchovním těle Zmrtvýchvstalého, jak vyplývá z jeho projevů učedníkům po vzkříšení (Lk 24,40; Jan 20,20.27). Paruzie, zjevná přítomnost Vzkříšeného Ukřižovaného v Boží slávě, nastane, nikdo jí neunikne, událost, která je děsivá, ale také milosrdná, protože ten, který se zjevuje, je ten, který nesl hřích světa, je ten, který přišel, aby usedl ke stolu hříšníků (Lk 7,34), je ten, který přišel hledat a zachránit ztracené (Lk 19,10).

Co tedy dělat při čekání na tento den? Dívat se, být pozorný, pozorovat skutečnost, do níž je člověk ponořen, žít konkrétní život naší doby. Zemědělec, který žije mezi ovocnými stromy, zná je, pozoruje je a pečuje o ně, chápe z fíkovníku také průběh ročních období. Když pupen této rostliny, v zimě sotva znatelný, nabobtná, roste a zdá se, že je připraven se otevřít, pak zemědělec chápe, že se blíží léto. Když tedy čteme do hloubky události naší doby a reálie našich míst, můžeme je rozeznat jako **znamení**, tj. signály schopné něco naznačit: znamení časů (Mt 16,3) a míst, v jejichž výkladu se musí cvičit Ježíšovi učedníci, aby pochopili, jak a kam směřují dějiny vedené Bohem a jak se lidé této cestě brání (Lk 21,29–33).

Ježíšovi učedníci, věřící v něho, proto nesmějí klesat na mysli, ale mají důvod *pozvednout hlavu*, zaujmout postoj člověka na cestě, stát vzpřímeně, opírat se o naději. Mimořádný obraz: člověk stojící se vztyčenou hlavou, v postoji, jenž nejlépe objasňuje výraz *παρρησία*. Což znamená: Nejnadějnější životní situaci – svobodný přístup k Pánu. Tento postoj obsahuje otevřenost, upřímnost, jednání nic nezastírající, bez dvojsmyslů a obezliček, bez používání čísel a přirovnání. V této situaci srdce je člověk plný svobodné a nebojácné důvěry, ba jisté veselé odvahy, smělosti, jistoty. Výrazně svým chováním vystupuje z řady. Stává se až nápadným.

Vybočuje z normálu. Je zcela Boží. Žije z upřímnosti a přesvědčení, že to, co se děje, je pro jeho spásu; člověk, který se nebojí, a proto kráčí s důvěrou vstříc přicházejícímu Pánu. Je to postoj člověka v modlitbě před Bohem, toužícího po setkání s tím, koho miluje; je to postoj strážce, který stojí bdělý, ostražitý, zkoumá obzor, aby byl připraven volat do města, že Pán přichází, brzy přijde a zjeví se ve slávě (Iz 62,6–7).

A jak mají Ježíšovi učedníci prožívat toto bdění, toto čekání na *den Páně*? Bděním a modlitbou! Modlitba učí každého být obezřelý, pečlivý, dbalý, pozorný, nepropadat duchovní ospalosti, která je důsledkem roztržitého života. Modlitba vzdělává srdce zatížené světskými starostmi a honbou za požitky, které omračují. Bez této bdělosti není možné udržet si životní orientaci a setrvat ve správném životním nasměrování: V očekávání Pánova příchodu. Bez modlitby se předmětem našeho očekávání stávají jiné věci. Modlitba je ovšem skutečný duchovní zápas! A spolu s bděním je modlitba rozeznáváním jeho přítomnosti v nás, je projevem přilnutí ke Kristu, které denně prožíváme; ale je také vzýváním, plným touhy po příchodu Pána a jeho království. My nejen čekáme, ale již nyní prožíváme zaslíbení nám daná: „A až mu bude všechno podřízeno, tehdy se i sám Syn podřídí tomu, který mu všechno podřídil, aby byl Bůh všechno ve všem“ (1Kor 15,28).

Očekáváme? Co každý z nás osobně očekává? Ale právě o tomto příchodu Pána ve slávě rozhoduje naše křesťanská víra, která **není etika, jen pomoc, jak přebývat ve světě, a nejen lpění na příběhu spásy, ale je jistou nadějí na příchod Pána:** ten, který přišel ve slabosti lidského těla v Betlémě, přijde slavně v plnosti Boha a Pána, aby učinil nebe a zemi novými (Iz 65,17; 66,22; 2Petr 3,13; Zj 21,1). Advent nás tedy vybízí k probuzení očekávání Příchozího, vyzývá nás, abychom vzývali: „Marana tha (1Kor 16,22)! Přijď, Pane Ježíši (Zj 22,20), přijď rychle!“

2. neděle adventní

Podstatné se rodí v malém

Co znamená ponoření do Jordánu? Ochotu obrátit se. Ponoření je úzce spojeno s odpuštěním hříchů. Dodejme: s Božím působením. Je to Boží láska, která nás předem chrání. Předem. Důležité je ono **předem**. Co v nás vyvolává touhu obrácení? Zakoušení onoho *předem*. Můžeme bez přípravy poznat, kdo působí dar odpuštění hříchů? Nikdo jiný než Bůh to nedokáže: naše dluhy jsou smazány Bohem. Pohlíží na nás jako na bezúhonné tvory, protože nás ospravedlnil svým milosrdenstvím. Skutečná dobrá zpráva, *evangelium*, která zaznívá na poušti od Jana Křtitele.

Povoláním a posláním Jana Křtitele začíná Lukáš své evangelium. Kým Jan je? Tím, „kdo hlásá evangelium“ (Lk 3,18). Ježíš se narodil v Betlémě asi o třicet let dříve (srv. Lk 3,23), ale jeho život byl skrytý. Tato tři desetiletí zůstávají pro všechna evangelia *Ježíšovými léty zastřenými rouškou*. Co víme? Vyrůstal v Nazaretě (Lk 2,51–52), dospěl a stal se zralým člověkem: nevíme však přesně, jak se to stalo. Někteří předpokládají, že Ježíš strávil nějakou dobu na poušti v blízkosti Jana. Nebo dokonce, že byl jeho učedníkem.

Lukáš začíná velmi slavnostně. A přece: v kontrastu se všemi jmenovanými potentáty té doby („V patnáctém roce císařství Tiberia Caesara, když byl Poncius Pilát místodržitelem v Judsku, Herodes knížetem v Galileji, jeho bratr Filip knížetem v Itureji a Trachontis a Lysajáš knížetem v Abiléně, za velekněží Annáše a Kaifáše, přišlo Boží slovo a dopadlo na Jana, syna Zachariášova“ /Lk 3,1/) je rozhodující slovo: **poušť**. To podstatné se rodí v malém, nevelkém, v nicotném. Rozhodující je Boží slovo, jež přichází k Janovi, asketovi žijícímu na judské poušti. Slovo ho ustanovuje prorokem, tj. **nositelem slova samotného Pána Boha**. Proroctví, které v Izraeli po pět století téměř zmlklo, se zpřítomňuje. Stává se putujícím kazatelem. Prochází údolím řeky Jordánu, periferií, aby přivedl lid žijící v hlavním městě zpět k Bohu.

Jan hlásá změnu mentality, chování a životního stylu. Rozhodnutí může vzniknout pouze v srdci. Poté se zrodí prostý, lidský čin: **nechat se ponořit** (to je doslova význam slovesa *křtít*) do vod řeky Jordánu. Tento úkon je obrazem utonutí: člověk se ponoří pod vodu, odloží tam „starého člověka s jeho počínáním“ (Kol 3,9; srv. Řím 6,6; Ef 4,22) a z vody se vynoří, muž a žena, znovuzrození. Jsou schopni chodit „v novém životě“ (Řím 6,4). Toto ponoření znamená nový začátek, novost. Je skutečně veřejně, přede všemi. A stává se závazkem. Není rituálem omývání předepsaných Tórou, jimiž nabýval věřící žid ztracenou rituální čistotu. Je činem vykonaným jednou provždy. Naznačuje spolehlivou volbu, jež má být vodítkem pro

celý budoucí život. Co vše znamená toto ponoření! Obrácení, návrat na cestu, která vede k Bohu, návrat k Hospodinu, obrácení se k němu.

Podle Marka (srv. *Mk* 1,4) je v tomto gestu obsažena ojedinělá, neslýchaná, překvapující novinka: odpuštění hříchů Bohem. Ano, je úzce spojeno s odpuštěním, s odpuštěním hříchů Bohem. Čím je tato působivá nabídka odpuštění ze strany Boha? Co způsobuje jeho odpuštění? Preventivní láska? Nebo obrácení? Bezpochyby „vždyť i to, že chcete, i to, že pak jednáte, působí přece ve vás Bůh, abyste se mu mohli líbit.“ (*Flp* 2,13) Nabízí nám vše mnohem dříve, než po tom vůbec začneme toužit nebo o to usilovat. Nabízí svou lásku, která je nekonečným milosrdenstvím. Co je důležité? Připravit se na přijetí této lásky. Víme však, jak přijmout to, co je větší než všechny naše představy? Proto je čekání na jeho příchod nejdůležitější formou kterékoli přípravy. Tehdy nás dar odpuštění hříchů zasáhne. Působí to, co by nikdo z nás nedokázal: jsou smazány naše dluhy, zahlazeny dopady námi způsobeného zla, zapomenuty Bohem. V jeho očích se stáváme bezúhonnými. Dobrá zpráva se začíná ozývat mezi dunami a skalami pouště, v údolí řeky Jordánu začíná skrze Janovo dílo zvěstování evangelia: prorok je mezi námi, abychom slyšeli Boží slovo zvěstované jeho hlasem.

Jan, povoláný Božím slovem. Slovo na něj padlo, jako padlo na dávné proroky (srv. *Jer* 1,2; *Ez* 1,3). Plní velmi přesné poslání, předpovězené prorokem Izaiášem (*Iz* 40,3–5): připravte cestu, urovnejte stezky. Kde letos najdeme svoji poušť? To je svěřované každému. Nejen pro některé, ani ne jen pro málo, ani pro mnohé, ale pro všechny. „Dobře víte, že Pán prolil svoji krev nikoli pro některé ani pro mnohé, nýbrž pro všechny.“ (František, promluva papeže na Italském církevním sněmu, katedrála ve Florencii, 5. 11. 2015)

To vše se odehrává na okraji Svaté země, na prahu pouště, s její prázdnotou, tichem a samotou. Jaký kontrast mezi *velkými dějinami*, v nichž vládnou Tiberius, Herodes a další, kteří působí za velekněžství Annáše a Kaifáše, a ***dějinami spásy***, jež se uskutečňují pokorným, skrytým způsobem! Není zde nic z toho, co dodává lesk politické moci; neobjevuje se nic z toho, co charakterizuje slavnostní kněžskou liturgii: ne, jen řeka, proudící voda, do níž se lze ponořit, těla sestupující a vystupující z vody působením Jana. Je hlasem na poušti žádajícím o jiný, nový život, žádajícím muže a ženy, aby začali znovu žít podle vůle Pána. Janův křest byl křtem, v němž voda byla výmluvná sama o sobě, nebyla zastřena ani skryta tolika předstíranými kultovními úkony: voda, slova, těla, která jsou ponořena a pak se znovu vynořují, paže, které doprovázejí ty, kdo sestupují, a pak je zvedají... plná lidskost tohoto znamení-svátosti ponoření. Musíme se učit překračovat naše vidění křestního rituálu, je mnohem více, než my sami vidíme. Skrývá v sobě gesto, které mluví, slovo, které jedná!

3. neděle adventní

Ponoření do ohně Ducha Svatého

Požaduje Jan Křtitel ve svém kázání něco zvláštního? Tříbí náš duchovní vkus. Vyžaduje to, co patří do každodenního života. Aby byl lid připraven na setkání s tím, který přichází. Nevymáhá po něm běžné či tehdy v chrámě časté zápalné oběti. Nežádá po něm, aby se několikrát vydal do chrámu a účastnil se slavnostních liturgií, aby dodržoval liturgický kalendář nebo dodržoval zvláštní půsty. Co žádá? Na co naléhá? O co prosí? Činy, pozornost ke každodennímu chování ve vztazích s druhými: sdílení, spravedlnost, nenásilí. Kde jinde se má projevit obrácení (μετάνοια)?

Evangelium minulé neděle nám představilo povolání Jana Křtitele a jeho poslání (Lk 3,1–6). Stejně jako v případě proroků na něj slovo „padlo“, to znamená, že „k němu Boží slovo promluvílo“ (Lk 3,2), zatímco pobýval na poušti. Jan je prorokem, který ukazuje na samotné Slovo Boží, nyní přítomné, stávající se tělem (srv. Jan 1,14). Na Ježíše slovo nepadne, protože on sám je Slovo Boží. Lid se proto má k němu obrátit.

Na co se Jan ve svém kázání ptá? Událost, která se odehrává, je mimořádná, jedinečná v celých dějinách: Bůh je mezi lidmi, člověk mezi lidmi, kterého člověk potřebuje, protože potřebuje učitele. Sledujme cestu Slova: stává se v Marii tělem, je vychován Josefem, potřebuje „temnou dobu“ na poušti. Zde je zasvěcován do svého poslání. Vše v prostotě každodenního lidského života. Janovo kázání patří ke každodennímu životu. V něm máme být připraveni. Jak? Podívejme se na Janovy příklady.

Nejprve říká: „Kdo má dvě (...), ať dá tomu, kdo nemá (...).“ Určuje nejvhodnější taktiku s ohledem na příchod Pána: dělit se o to nejnutnější, tedy o jídlo, oděv, domov. Uskutečnit obrácení (μετάνοια), změnit život s ohledem na setkání s přicházejícím Pánem. Jan nás udivuje, protože nežádá to, co obvykle slyšíme od současných kazatelů: pravidelně chodit na nedělení bohoslužby, modlit se více a konat různá zbožná cvičení... Rozlišuje jen nástroje k získání větší lásky. Cílem je větší láska, dělit se o podstatné. Zacheus po setkání s Ježíšem dává polovinu svého majetku chudým (srv. Lk 19,8), a tak do jeho domu vstupuje spása (srv. Lk 19,9); jeruzalémští Židé, kteří se stali křesťany, se dělí o svůj majetek (srv. Sk 2,44; 4,32). Neděláme si naopak často starosti s pravidly? Evangelium je jednodušší. Máme se o to, co je naše, dělit s těmi, kdo to potřebují: pak budeme v opravdové čistotě (srv. Lk 11,41)!

V evangeliu se poté ujímají slova některé specifické kategorie lidí, přítomné v Janově publiku: „Co máme dělat?“ Jedná se o celníky, výběrčí daní. Jsou spolčení s

císařskou mocí. Jan Křtitel po nich nežádá mimořádné věci, ani je nežádá, aby se vzdali svého povolání, ale aby jej žili zohledňujícíce spravedlnost. Nic více, nic méně. Tito úředníci jsou náchylní zneužívat svoji moc, zvyklí vyhrožovat finanční šikanou, neštítí se okrádat při výběru daní. V těchto pokušeních se učí být spravedlivými. A vojáci? Proč jsou přitahováni Janem, člověkem tak bezmocným, bezbranným? Jsou vykonavateli příkazů mocných tohoto světa (srv. *Lk 22,25*). A co žádá Jan od armády? Nikoli aby dezertovali. Dostávají jiný úkol: zaručit svobodu a řád jakéhokoli společenského soužití. O co je žádá? Aby se zřekli násilí. Násilí je pro ně denním chlebem. Jak snadné je násilí pro ty, kdo mají zbraně; jak pohodlné je vznášet falešná obvinění, mstít se lidem s využitím svého nadřazeného postavení. Mají se vzdát toho, na co navykli.

Janovo obrácení vyžaduje konkrétní změnu v každodenním životě, obrat, jenž hluboce mění mezilidské vztahy. V reakci na jeho slova vzrůstá mezi jeho posluchači atmosféra velkého očekávání, a to až do té míry, že vedou k otázkám: „Kdo je vůbec Jan? Je to prorok? Je to ten prorok (srv. *Dt 18,15.18*)? Je snad znovuzrozený Eliáš?“ Jakmile si Jan uvědomí, o čem uvažují, okamžitě prohlásí: „Já vás křtím vodou. Přichází však mocnější než já; jemu nejsem hoden ani rozvázat řemínek u opánku. On vás bude křtít Duchem Svatým a ohněm. Mezi křtem Janovým a Ježíšovým je jistá kontinuita, ale rovněž rozdíl. Oba znamenají svléknutí starého člověka poznamenaného logikou hříchu a znovuzrození nového člověka, ale Janův křest je pouze předjímáním toho konečného, trvalého, dovršeného: jeden je ponořením do vody, druhý do ohně Ducha Svatého. Tento druhý zakládá společenství učedníků zrození v den Letnic (srv. *Sk 2,1–11*). Božímu lidu se dostane nová smlouva vepsaná do jejich srdcí (srv. *Jer 31,31–33*) a nový Duch bude přebývat v novém srdci (srv. *Ez 11,19; 36,26*). A právě proto, že ohlašuje toto ponoření do ohně Ducha Svatého, oznamuje Jan v souladu s Písmem, že tento Přicházející bude oddělovat pšenici od plev, spravedlivé od nespravedlivých.

Proto Lukáš říká: „Jan – zvěstovatel evangelia“. Zvěstuje stejnou *dobrou zprávu* jako Ježíš. Ale Ježíš přece jen bude jiný! Nebude soudcem na způsob Křtitele! Mýlil se tedy Jan? Bylo jeho kázání iluzí (srv. *Lk 7,18–19; Mt 11,2–3*)? Ne, ale Bůh Ježíše je Otec, milosrdný. I když nenaplníme veškerou míru spravedlnosti (srv. *Mt 3,15*), můžeme očekávat toho, koho vnáší mezi nás Ježíš. Někoho většího, než je Jan Křtitel. Ten je na ikonách představován se zlatými křídly jako anděl. Ohlašuje toho, kdo překoná lopotnou tíhu pozemské spravedlnosti. Otevírá dobrodružství víry v různých životních kulisách, v nichž hlavní roli hraje milosrdenství Otce. To přináší do srdce ponoření do ohně Ducha.

4. neděle adventní

Požehnané ženy

Vyprávění o Mariině návštěvě u Alžběty naplňuje úžasem, pozastavíme-li se u něj. Událost navštívení je závratná. V čem? Mesiáš Ježíš, který se ještě nenarodil, přítomen v lůně své matky, se setkává s předchůdcem Janem, prorokem, který jej bude ohlašovat světu. Co vše bylo předem! Byl přítomen v lůně své matky Alžběty, a když je Mesiáš poznán, vyvolává radost a jásot. Dochází k setkání s Kristem. Všechna proroctví, která mu předcházela, se slévají v jeden moment. Učíme se stát v němém úžasu? Nebo příchod vytouženého Přicházejícího neočekáváme? Jaká ale může být radost, nedostává-li se nám této adorace? Dítě se radostně pohnulo, obrazně řečeno roztančilo se kvůli naplnění Božích zaslíbení. To vše se odehrává při velmi lidském setkání dvou žen, které spolu hovoří, naslouchají si a radují se z chvály Boha.

Čtvrté evangelium to vyjadřuje slavnostní doxologií, což je přeloženo sláva Slovu. Odkazuje na každou naši modlitbu, již má být vzdávána sláva Pánu. „A to Slovo se stalo sarx (ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο; takříkajíc tělem z masa a kostí) – „masem“ a usídlilo se mezi námi (a dívali jsme se na jeho slávu, slávu jakoby jednorozeného, jenž přišel od Otce), plné milosti a pravdy.“ (Jan 1,14) Synoptická evangelia nám dosvědčují rozvíjející se meditaci prvotní církve na dopad Téhož události na nás: Boží Slovo se stalo člověkem uprostřed nás v Ježíši Nazaretském, synu Marie a Josefa. Je mezi námi (Emanuel).

Lukášova perspektiva sleduje jeden cíl: Spolehlivost těch věcí, o nichž byl věřící křesťan již poučen (srv. Lk 1,4). Proto chce upřesnit, kdy a jak toto Slovo, dávno předtím, než se objevilo veřejně, přebývalo mezi námi. S odvahou nám vypráví o samotném okamžiku, kdy podle slov Božího posla moc Ducha Svatého rozprostřela svůj stín nad Marií (srv. Lk 1,35), panenskou dívkou z Nazareta, a učinila ji matkou nového Adama, dítěte, které nám mohl dát jen Bůh: svého Syna! Nejde o polidštění Boha ve skrytosti, nýbrž že se Bůh člověkem stal. A Maria je stanem tohoto tajemství. Od tohoto početí je Boží Slovo uprostřed nás. Je Slovo (ὁ λόγος οὐ θεοῦ; Lk 5,1), ne pouhý Boží výrok (ῥῆμα θεοῦ; Lk 3,2; λόγιον; Žid 5,12). Proto se vydává na cestu, žije mezi lidmi (srv. Bar 3,38), jde z Nazareta do Jeruzaléma a z Jeruzaléma na konec světa, do Říma (srv. Lk 2,22.41; 9,51; 24,47; Sk 1,8; 28,30–31). Dokonce můžeme tušit vítězný běh Slova za konečným vítězstvím. Slovo Páně se nejen šířilo, ale doslova běželo úprkem: „slovo Páně běželo“ (2Sol 3,1; ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχῃ). To vše bylo přítomno v radosti Jana Křtitele, protože se Maria vydala na cestu. Rozdíl mezi Slovem Božím a výrokem Božím má dalekosáhlý dopad. Člověk je duchovní, duševní a žije v těle. Člověk může

„slyšet/vidět“ svými fyzickými „ušima/očima“, ale může také „slyšet/vidět“ svými duchovními smysly, duchovníma „očima/ušima“. Co se odehrává v srdci, je setkání osob, ne názorů. A proto jednota, která se takto rodí v srdci, proniká do těla a činí tělo duchovním tím, že se stává součástí Kristova těla.

Maria se dozvěděla o svém těhotenství z vnitřního popudu vyvolaného slovy anděla. On sám jí zjevil plodnost lůna Alžběty, její sestřenice. A ona ve spěchu, který nám od té doby připomíná naše spěchání k dovršení všeho v Kristu, se vydala na cestu k Judské hoře. Z Galileje do Judska, z Nazareta na předměstí Jeruzaléma, cesta trvající několik dní. A co vidí za sebou? Cestu od staré, neplodné Alžběty k ženě, v níž Bůh učinil zázraky. A Zachariáš? Oněměl. Jinak by svému synu nedal jméno: Hospodin je milostivý, Jan.

Marie vchází do domu a Jan je pokřtěn ještě v lůně své matky Duchem Svatým. Sestupuje na ni, aby ji i dítě naplnil svou přítomností a mocí. Maria tak vlastně způsobuje první křesťanské Letnice: Duch, který na ni sestoupil v hodině zvěstování, nyní díky její přítomnosti, kterou dítě Jan vnímá jako přítomnost stanu, Hospodinovy archy (Ex 40,34–35; 2Sam 6,9.14), sestupuje na Alžbětu i na samotného Jana.

V dějinách spásy je mnoho požehnaných žen, i když na to příliš snadno zapomínáme: od Sáry až po Alžbětu je jejich přítomnost v Písmu vlastně nepřetržitá. Je to žena, která střeží tajemství skrytého Boha, skrytého v dosud neznámém dítěti, tedy ještě bez lidského jména, ale se jménem milým Bohu: Ježíš, „Pán zachraňuje“. Ale střeží i proroctví, to největší proroctví: že Pán přichází. Proč je druhý příchod Pána v mnohých němý? Ale vždy se najdou v Božím lidu ti, kteří již nyní umějí ukázat na Přicházejícího, Pána, protože bezprostředně vědí, jak žít povolání předchůdce, což znamená předcházet tomu nejkrásnějšímu, co život křesťana provází. To vše se děje v lůně dvou žen, které spolu mluví, naslouchají si a radují se z chvály Boha. Zvuk Mariina hlasu dolehne k Alžbětě, která jí „zpívá“ a stává se pro ni bohoslužbou; Alžbětino vyznání víry dolehne k Marii, která zpívá Magnificat (srv. Lk 1,46–55).

Toto není prehistorie Mesiáše, ale je to příběh Mesiáše, Božího Syna, který se stává člověkem mezi námi: jak výmluvné je svědectví těchto dvou žen, Alžběty a Marie! Kam nás víra v Pánovo slovo může až zavést! Z ohně srdce se pouští zazelená. A jak neříci něco o dvou mužích, kteří jsou do tohoto příběhu zapojeni? Zachariáš je němý kvůli nedostatku víry; Josef má v plánu Marii tajně zavrhnout (Mt 1,19). Jistě nebyli schopni víry jako jejich manželky, ale ani vztahu, péče o druhé a lásky, jako jsou tyto dvě ženy. Ale i jim Otec nabídne oživující cestu pokání. Nový začátek v Božích záměrech vždy existuje. A to nám napovídá i otevření brány jubilejního svatého roku. Říká nám, že pro nás poutníky naděje vždy je blíž, než si někdy umíme představit.

Narození Páně

Neuvěřitelné: Bůh je člověk!

Sešli jsme se, abychom si připomněli, co se této noci stalo? Nebo jsme se nad tím nepozastavili? Podlehli jsme svému svátečnímu zvyku, nebo jsme poslechli svou víru v Ježíše, Boží dítě? Co je důležitější: zazpívat a dojmout se koledami, nebo veřejně vyznat: „Věřím v Ježíše Krista, Božího Syna, který se narodil z Panny Marie“? Bůh se stal člověkem, Neviditelný se stal viditelným, Věčný se stal smrtelným, aby byl Emanuelem, Bohem s námi a mezi námi. To se stalo v dějinách velmocenského světa, jak upozorňuje Lukáš: císař Augustus, místodržitel Quirinius. Potřeba římského státu vybírat daně dala podnět ke sčítání lidu. A to vše se stalo pouhou kulisou pro událost mnohem větší.

Přichází na svět další lidské dítě. Jesle se mu stanou kolébkou. Pro svět kočovníků, pastýřů a lidí na venkově jedna z mnoha událostí. Rodiče činí tak, jak činit mají. V Božím příběhu toto dítě je však středem nového života. A jeho budoucnost začíná pokorou Boží, který se stává maličkým. A malost odkrývá doposud nepoznanou velikost lásky.

Kde je třeba hledat Boha v životě lidí? Kde ho hledat v jejich narození, v jejich každodenním životě, v jejich umírání? Co všechno jsme schopni vymyslet, abychom ukázali na svoji domnělou velikost, když představujeme naše hledání Boha. Na odiv dáváme, jak jsme přece jen v našem chvění pevní. Polidšťujeme Boha, a nemusíme přijmout Boží způsob zbožštění člověka. Kde se rodí nové lidství? Než se tato všeobsáhlá a neslýchaná událost stala skutečností, totiž že věčný Bůh a Stvořitel přijal naši lidskou přirozenost z pozemské ženy, ještě před vtělením věčného Slova bylo už všechno rozhodnuto a předzvěděno v propastných hlubinách Boží lásky. Byl počat a přijal tělo v srdci Otce dříve než z Marie, své matky. Co bylo v jeho Srdci, se stalo v těle. Proto je to lidství, Ježíšovo lidství, které nám umožňuje poznat, kdo je Bůh, a je to lidství každého z nás, lidství druhých, v němž se učíme vidět Boží jednání, Boží lásku, jejímiž jsme pak jako věřící napodobiteli. Toto dítě, když se narodí, vypráví o Boží lásce k nám a žádá od nás jedině: abychom věřili v lásku. Apoštol Jan ve svém prvním listě hlásá: „Uvěřili jsme v lásku.“ To je pravá definice křesťanství, definice, která však klade otázku, na niž bychom měli ve víře odpovědět, zejména v tuto noc: Věříme v lásku?

Každý z nás si musí položit otázku: Věřím v lásku? Protože křesťanství, a to je třeba říci důrazně, zvláště v této době, předtím, než je láskou k druhým, žádá jako předchozí a absolutní podmínku věřit v lásku; protože pokud člověk nevěří v lásku, může také dělat mnoho velkorysých věcí, velkých gest a činů, ale jak prozrazuje Pavel, byla by to jen gesta protagonistů, podobná zvučným tónům polnice.

Co udělali ti pastýři, kterým se zjevil anděl Páně? Uvěřili lásce, o níž vyprávěl Spasitel, o níž vyprávěl Mesiáš, malý narozený Ježíš. Jen díky tomu, že uvěřili Boží lásce, se rozhodli jít do Betléma a podívat se, co jim anděl zvěstoval.

A pozor: anděl je pozval, aby šli do Betléma. Nepozval je tomu, aby šli a viděli Spasitele, osvoboditele, *Boha s námi*. Anděl je pozval k něčemu, co nám uniká: máme jít a vidět znamení, nic víc než znamení. To je nečekaná formulace. Toto dítě zavinuté do plenek, které leží v jeslích, tato lidská scéna všech běžných rodin je znamením. Je znamením, které odkazuje na naději jiného dne, znamením, které odkazuje na osvobození, které bude úplné až později, až definitivně přijde ten, který je označen za Spasitele. To je důležité, náš svět je kolébkou rodícího se dovršeného světa. Slavíme Vánoce, rozjímáme o narození Ježíše v těle. Je znamením jeho druhého příchodu. Nečeká nás dlouhé čekání, protože z druhé strany je to Boží láska, která nás vyhlíží, jde vstříc. Copak láska může nespěchat?

Boží hod vánoční

Podle Ježíše ho máme hledat u Otce

Josef a Marie byli věrní židovští věřící a dodržovali Boží zákon daný Mojžíšovi. Poslušni Tóry (*Dt 16,6*) podnikali každoročně **výstup vzhůru**, pouť do svatého města Jeruzaléma u příležitosti svátku Paschy, památky vysvobození izraelského lidu z egyptského otroctví. Když bylo Ježíšovi, synovi narozenému v Betlémě a nyní vychovávanému u nich v Nazaretě, dvanáct let, vzali ho rodiče do Jeruzaléma, aby se prostřednictvím rituálu prováděného v chrámu stal *Bar micva*, „synem přikázání“, tj. věřícím mužem odpovědným za to, čím je před Hospodinem a uprostřed svého lidu. Chlapec byl pozván ke čtení svitků svatých Písem. Umí číst v hebrejštině, odpovídá na otázky, ukazuje na poctivou přípravu, dobu studií. **Věnoval se Božím tajemstvím.** Ten chlapec, mladý muž byl Ježíš. Josef a Marie se spolu se svou karavanou, která vyrazila z Galileje, vydali na zpáteční cestu, až večer při zastávce zjistili, že dospívající Ježíš s nimi není. Syn, který se ztratil, není s rodiči, když se setmí, v nich vzbuzuje úzkost, strach. Horečně pátrají. Otázka kde je, se změní na otázku, kdo je. To je výsledek nalezení Ježíše v chrámu. Hledání trvá tři dny. Je tři dny ztracen, jako byl tři dny v hrobě. Tři dny, doba čekání podle židovské tradice, doba úzkosti, která končí, protože třetího dne se Bůh zpřítomní (*Oz 6,2*). Dodržoval zákon, když jej našli v chrámě? Ne, byl u svého Otce. Ježíš nepronáší homilii, která všechny ohromí. Stává se učedníkem rabínů, naslouchá jim, táže se jich, paradoxně je vychovává. Máme před sebou jiného Ježíše, „Ježíš učedník“, věřící chlapec, obdařený „srdcem, které naslouchá“ (*1Král 3,9*), a schopný klást otázky. Samuel začal ve dvanácti letech prorokovat (srv. *1Sam 3*), Daniel v tomto věku pronesl slovo moudrosti (srv. *Dan 13,45–49*). Ježíš roste lidsky. Hledá přítomnost Boha schopného „mluvit“ k těm, kdo se stávají dětmi učení a „služebníky Slova“ (*Lk 1,2*). Právě tam je Ježíš! Rodiče jsou ohromeni, překvapeni a matka Maria mu vytýká: „**Synu, proč jsi nám to udělal?** Hle, tvůj otec a já jsme tě v úzkosti hledali!“ Josef nemluví, ale Marie sama ho dává do souvislosti s Ježíšem. Nazývá ho „jeho otcem“. Ježíš byl svěřen jako syn Josefovi a zůstal jím. Josef byl otcem podle Zákona. Ježíš jim odpovídá jednoduše, aniž by je obviňoval. Připravuje je svojí první otázkou na to, co jim chce zjevit: „Proč jste mě hledali?“ Slova, která jistě zasáhla srdce Marie a Josefa, kteří se museli ptát sami sebe, a zpytovat své pocity a svou víru ohledně tohoto Syna, Božího daru, narozeného z vůle Boží, a ne z jejich vůle. Ano, ve vztahu mezi chlapcem Ježíšem a „jeho rodiči“ došlo k nedorozumění. Jako všechny děti byl i Ježíš příčinou úzkosti a utrpení svého otce a matky, kteří také zasáhli do jeho výchovy výtkou. Veškerý lidský růst a každý závazek „přivést dítě na svět“ jsou únavné, a právě proto, že se Syn Boží vtělil, stal

se skutečně člověkem, a proto zažil lidský růst a zrání. S touto otázkou souvisí i druhá otázka: **Nevěděli jste, že se musím zabývat záležitostmi mého Otce?** Má Otce, který je jeho pravým Otcem, a musí být s ním tam, kde přebývá. Zůstat s Otcem, v chrámu, znamená vstoupit dovnitř chrámu, jímž je jeho srdce, Nejsvětější svatých, obsahuje jeho Přítomnost. Na svou matku, která mu připomíná synovské povinnosti předepsané přikázáním (*Ex* 20,12; *Dt* 5,16), Ježíš reaguje tím, že jí připomene první přikázání, povinnosti vůči Bohu (*Ex* 20,3–6; *Dt* 5,7–10). Především je to Boží Syn, ví, kdo je jeho Otec v nebi, a proto mu nabízí své poslušné naslouchání. Naslouchá tak, že každým slovem svědčí o Otci. Jeho poslední slova na zemi mu proto právem patří: „Otče, do tvých rukou svěřuji svého ducha.“ (*Lk* 23,46) Ježíš musí být s Otcem, je to pro něj nutnost a mnohokrát ve svém životě pocítí a oznámí svým učedníkům, že něco „**je nutné**“ (δεῖ εἶναι). Ježíš po celou dobu své existence poslouchá tuto „nezbytnost“, ne proto, že je to jeho úděl, neboť si vždy zachovává plnou svobodu, ale proto, že je to jeho vůle a jeho poslání: uskutečnit to, o co ho žádá Bůh, jeho Otec. Není náhodou, že tato *necessitas* bude hlasitě znít zvláště od okamžiku jeho výstupu do Jeruzaléma, aby prožil své utrpení, smrt na kříži a přijal život od Boha navěky skrze vzkříšení (srv. *Lk* 9,22; 13,33; 17,25; 22,7.37 24.7.26.44). Ale pokaždé, když Ježíš řekl: „Je to nutné,“ ti, kdo ho poslouchali, nechápali. Zde mluvíme o jeho rodičích, později to budou jeho učedníci (srv. *Lk* 18,34). Tváří v tvář tomuto Ježíšovu výroku (τὸ πῆμα) zůstávají Marie a Josef němí, mlčí a nechápou ho. A Ježíš? Aby **také splnil** přikázání lásky vůči svému otci a matce, vrací se s nimi do Nazaretu a zůstává jim podřízen. Ale nyní je dáno znamení a přijde den, kdy pochopí, zvláště Maria, která „všechny tyto události slov uchovávala ve svém srdci“ jako uhlíky pod popelem: ve skutečnosti pro ni bude hořet oheň víry, hodina kříže a o Letnicích (srv. *Sk* 2,1–12). Toto je svátek Svaté rodiny, rodiny, která má být příkladem pro naše rodiny. Ale pak tomu dobře rozumějme: zde je zpochybněno každé rodinné pouto, které by mohlo relativizovat pouto s Pánem a poslušnost vůči němu. Ve skutečnosti je na této stránce, stejně jako na ostatních, které zdůrazňují spojení mezi Ježíšem a jeho rodinou (matkou a klanem), silná kritika tradiční rodiny s jejími kodexy, což je v naprostém rozporu s evangeliem. Ježíš řekne: „Kdo miluje otce nebo matku víc nežli mne, není mě hoden; kdo miluje syna nebo dceru víc nežli mne, není mě hoden.“ (*Mt* 10,37; srv. *Lk* 14,26) „Ježíš odpověděl: Amen, pravím vám: Nikdo není, kdo by opustil dům, bratry nebo sestry, matku nebo otce, děti nebo pole pro mě a pro evangelium, aby nedostal stokrát víc nyní v tomto čase: domy, bratry a sestry, matky a děti i pole, a to i přes pronásledování, a v *budoucím věku život věčný!*“ (*Mk* 10,29–30) Vánoce nejsou svátky rodiny sedící za pecí, jsou svátky rodin společně vyhlížejících **budoucí věk života věčného**.

Slavnost Matky Boží, Panny Marie

Již nyní

Nebojme se stáří, to nejlepší je před námi. **Již nyní.** Ani před Božími tajemstvími nemlčme sami. Když zmlkne společně před Božími tajemstvími, je to chvíle, kdy umlkne i celé nebe. Ztišit se až do ticha společně znamená připravit nejlépe zemi, lidstvo i vesmír na dovršení. Boží dílo, které již v tomto čase pracuje. Vzácná pomlka před závěrečným finále.

„Když uplynulo osm dní a dítě mělo být obřezáno, dali mu jméno Ježíš, jak ho nazval anděl, než bylo počato v mateřském lůně.“ (Lk 2,21) Tento krátký verš, který tvoří závěr a vrchol dnešního evangelijního úryvku, obsahuje **tři oslavy v jedné slavnosti**, jež označuje i začátek občanského roku v zemích Západu: obřízku srdce, darování jména, duchovní plodnost. Zkusme zmlknout společně před trojím tajemstvím onoho tajemného *již nyní*.

Ježíš se narodil v Betlémě (Lk 2,4.15), ale až o osm dní později je opěvována jeho úplná totožnost. Podle Zákona je Ježíš obřezán. Stává se součástí největšího tajemství: smlouvy Hospodina s člověkem. Tvoří *svaté spojenectví*. (Gn 17,10–1) V těle Ježíše tato rána, která zůstane navždy, naznačuje, že je synem Abrahamovým, v definitivním a věčném spojenectví s Hospodinem. Co znamená jizva, která je vrytá do jeho těla? Je Židem v tom smyslu, že celý jeho život je nesen zaslíbením Boží věrnosti. Budoucnost je v jeho ruce. Obřízka je znamením zaslíbení daných otcům, která se **již nyní** naplňují (Lk 1,72–73). Jeho Srdce bylo znovu obřezáno na kříži, a tuto obřízku srdce v sobě nese každý křesťan. Je zraněn láskou, jež je plně přítomná v nebi. Tato obřízka není vykonána lidskýma rukama, nýbrž Duchem Svatým.

Při obřízce dítě dostává jméno. A totéž se stalo Ježíšovi: Josef a Marie mu říkají *Ješua*. Ve skutečnosti toto jméno – které odkazuje na nevyslovitelné Boží jméno JHWH – dává sám Bůh (Lk 1,31), nikoli lidé: Ježíš je dítě narozené z vůle a jednání Božího, a proto mu Bůh dává jméno, patří Bohu. Ješua je vzýváním spásy: Pane, zachraň. Ale **již nyní** Hospodin zachraňuje. Proto jej můžeme nazývat *Synem Nejvyššího*. „Bude kralovat.“ (Lk 1,33) Velmi záleží na tom, jak jméno vyslovujeme. U Ježíše se učíme ctít jméno, pod kterým se rozšíří království Boží a satan ustoupí. Již nyní má tuto sílu.

Nakonec se Ježíš „narodil z ženy“ (Gal 4,4). Tou ženou je Maria, panna z Nazareta, na kterou se Bůh díval s láskou, jež předčí všechny ostatní lásky. (Lk 1,48) Mocí Ducha Svatého Maria otěhotněla (Lk 1,35), z Boží vůle porodila toho, kterého mohl dát lidstvu jen Bůh. Nejvyšší se stalo nejnižším, nekonečné se stalo konečným, věčné se stalo dočasným, silné se stalo slabým: a to v Mariině lůně. Ano, Duch

Svatý svou mocí zastínil Mariino lůno a učinil z ní matku samotného Pána: Ježíš bude nazýván synem Marie a Synem Božím. Požehnaným plodem lůna této ženy je tedy Boží požehnání dané Abrahámovi. Ono zde potřetí opakované **již nyní** zazní potřetí: **nyní již** zakoušíme, že v Marii skutečně „země vydala svou úrodu, Bůh, náš Bůh, nám požehnal“. (Žl 67,7) Co se stane s tím, kdo je požehnan? Nemůže nežehnat, jinak by své požehnání zapřel.

Začátek kalendářního roku je připomenutím začátku času *osmého dne*, éry po Ježíšově vzkříšení. I v roce 2025 bude pokračovat sled osobních, světových i vesmírných událostí, jejichž cíl je jediný: dovršit vše v Kristu jednou provždy. Již nyní, dnes, můžeme přijmout novoroční požehnání jako svatební požehnání mezi Bohem a lidstvem, které miluje. Je ženichem, který se **již nyní** ujímá své nevěsty. **Již nyní** můžeme mít radost v nejistotách, jež letošní rok jistě přinese.

2. neděle po Narození Páně

Slovo Boží přichází, aby žilo mezi námi

Když je láska obklopena nadějí, najde sílu vždy znovu začít milovat. **Jen naděje v Kristův příchod ve slávě dá lásce vytrvalost a víře vždy znovu se narodit.** Prolog evangelia podle Jana je propastí světla. Můžeme poslouchat jen některá slova, rytmus této písně oslavující Trojici. V Ježíši se Bůh ponořil do stvoření, jako se to děje s každým člověkem, který přichází na svět, žije a umírá. Proto jsme poutníky naděje.

Nejprve se evangelista odvažuje ponořit svůj pohled do věčnosti, časoprostoru, který je pro nás lidi, tak křehké a procházející tímto světem, plně nepochopitelný. **Na počátku**, tedy před stvořením vesmíru, bylo Slovo, existovalo mimo čas, od celé věčnosti. Bylo to Slovo Boží, bylo adresováno Bohu, byl to Bůh sám. Ale tento božský život nese v sobě tajemnou spirálu vyjít ze sebe. To láska stvořila vesmír. Boží Slovo vychází z Boha doprovázené Božím Dechem, Duchem od něj neoddělitelným (*Gn 1,2–3*). Počátkem rození do nebe je slovo, nerozlučitelné spojení dechu a slova. Je-li doprovázeno Duchem, žádné vydechnutí a nadechnutí není určeno ke smrti, dýchá-li s námi.

A co nyní? Vycházení Slova a přicházení Slova do stvoření nikdy neskončilo. Proč? Stalo se samotným lidským tělem, pozemským, tj. vzatým ze země. Učinilo z něj stan, svatostánek, chrám (σκηνή). Přebývá mezi námi jako křehké a smrtelné, jako muž, jehož bylo možné vidět, slyšet, cítit (*1Jan 1,1*). Dochází i nyní k postupnému sestupu Slova od Boha do světa (*Žd 1,1*). Začalo u Abraháma, bylo dané Mojžíšovi, padlo na proroky. A křesťan? Je přece víc než Abrahám, Mojžíš a proroci. V srdci křesťanů, v novém Izraeli, se Slovo stává moudrostí, přítomností, plností a naplněním času (*Gal 4,4; Lk 2,6*). Starověká liturgie zpívá: Jak podivuhodná výměna (*O admirabile commercium*). Výměna důvěrností mezi naším srdcem a jeho Srdcem.

Není jeho Slovo v našem srdci spíše jako ve vyhnanství? Není v tomto exilu zranitelný a smrtelný? To je ovšem skandál inkarnace, kterému bylo vždy nejobtížnější uvěřit ve všech dobách, dokonce i samotnými křesťany. Co křesťané během těchto dvou tisíc let neudělali, aby skryli pravé a skutečné lidství Ježíše Krista! Zbavili ho lidského života, zbavili ho víry, zbavili ho psychických limitů, zbavili ho jeho slabosti a smrti, aby se vyrovnal bohům. Lidé tápají po Bohu, ale nedaří se jim ho najít a poznat (*Sk 17,27*). Ve svých nejistotách, které jsou porodními bolestmi rození se k dovršení, by měli křesťané vyznávat, že Ježíš přišel v těle a s krví (*1Jan 5,6–8*), aby nesl naše bolesti. Copak nekážeme Krista ukřižovaného? (*1Kor 1,22–24*) Cožpak nezemřel jako otrok a zločinec, nebyl

pohřben, nesestoupil do pekel mezi mrtvé jako každý Adamův syn? Cožpak nebyla jeho láska k nám jediným důvodem, proč se ujímá našich životů s tělem, jež umírá? Jen toto umírající tělo nese v sobě nový život v jeho lásce.

Jak se uchovává spojení s dovršením světa v Kristu? V dějinách spásy se stalo Slovo člověkem, jímž se Ježíš obrátil k Bohu. A tento příběh vypravujeme bez přestání každý z nás svým životním údělem. **Kdo spočívá v náručí Otcově, ten o něm podává zprávu, přináší exegezi** (ἐξηγήσατο = vyvádí nás ven, vtahuje nás do Božích tajemství, učí nás přepočítávat nebeskou odměnu, pokrývá nás božskou atmosférou, vykládá znamení; *(Jan 1,18)*). Toto Slovo nám neustále říká, kdo Bůh ve skutečnosti stále je: láska (*1Jan 4,8.16*). Když ho slyšíme a přijímáme den co den, noc co noc, stáváme se pokaždé dcerami a syny Božími. Slovem se mění obraz Boží do nás vložený v podobnost s Bohem, který v nás vidí Ježíše, svého Syna, když jeho Slovu popřáváme sluchu.

Křest Páně

Nořit se s Ježíšem do Ducha Svatého v srdci

Na internetu snadno zapomínáme na lásku, důvěru, stud a poctivost. Kdo se nenoří do skutečnosti, žije ve svém bizarním světě za obrazovkou. Kdo se ponoří do Ducha Svatého, začne žít realitu svého srdce. Jen v srdci se setkáváme s tím, kdo je silnější než smrt, kdo je nejněžnější v životních utrpeních, kdo dává přednost druhému před sebou samým. Duch v srdci vede neomylně život k plnosti.

Jan Křtitel **oznámil příchod silnějšího** než on, který se ponoří (tj. pokřtí) nikoli do vod Jordánu, ale do Ducha Svatého a ohně. Jen Duch a oheň lidských zkoušek „připravuje ochotný lid pro Hospodina“ (Lk 1,17). Mohlo by se zdát, že se Ježíš ztratí v zástupu lidí, s kterými se solidarizuje. Takto začal Ježíš svůj veřejný život: ne kázáním, ne zázrakem, ne zjevením, které by mohlo ohromit přítomné, ale lidským gestem pokory, podřízení se Bohu a naprosté solidarity se svými hříšnými bratry a sestrami. Když jsme silní, může k nám přijít silnější?

Na rozdíl od jiných evangelií odhaluje Lukáš, že **Ježíš přijímá křest, když se modlí**, a zároveň uznává přítomnost a panství svého Boha a Otce. Zde je první Ježíšův čin v jeho veřejném životě: modlitba! A v evangeliu podle Lukáše bude modlitba také posledním Ježíšovým působením na kříži před smrtí (Lk 23,46). Co tedy znamená modlit se? Pár věcí: mlčet, udělat si v sobě prostor pro přijetí Ducha Božího a naslouchat slovu, které Bůh osobně adresuje věřícímu. Toto a jediné je křesťanská modlitba: ne slova mluvená k Bohu, ne opakování formulí, ne projev náklonnosti, ale **mlčení, předurčení k přijetí Slova a Ducha Božího**, které každé slovo modlitby předchází.

Ježíš se tedy nechává ponořit Janem, ale především se modlí. K čemu připravuje celou svou bytost? Aby se stala domovem Ducha Svatého. Dále aby viděl Ducha sestupovat z nebe v podobě holubice, a konečně aby v něm přebýval. Domov v nebi, sestupování pokoje a tvůrčí přebývání směřující k nebi. To jsou znamení Ducha Božího, znamení přítomnosti živého Boha (*šekina*). Nestačí starozákonní svět Sáry, jež je předobrazem života a boje o přežití. Je zde svět Hagary, bojovnice, již umdlévání ve větru a písku pouště zocelilo, Boží zaslíbení vlilo naději. Vyvrcholením přítomnosti Boží síly a energie, která přebývala i ve svatostánku jeruzalémského chrámu, bylo ponoření se do Ducha na ostrově Patmos, kdy skrze Jana bylo novému Izraeli předáno Zjevení (ἀποκάλυψις). Můžeme na tento okamžik jen tak zapomínat? Nemají v nás rezonovat slova Ducha sestupujícího adresovaná Ježíši: „Ty jsi ten můj Syn, Milovaný, v tobě jsem našel zalíbení“?

Pro vysvětlení tohoto úryvku je vhodné připomenout Žl 2,7: „Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil.“ Tento hlas není zjevením určeným Ježíši, který znal Otce (Lk 2,49). Je spíše **mesiášskou intronizací na začátku jeho poslání**. Je v našem srdci přiveden k trůnu, který jsme pro něj připravili. U Marka vyznívá odlišně: „Ty jsi můj Syn, milovaný, v tobě mám zalíbení!“ (Mk 1,11; Mt 3,17). Kromě Žl 2 se zde objevuje i narážka na *služebníka* z knihy proroka Izaiáše: „Hle, můj Služebník, kterého podporuji, můj vyvolený, v němž jsem si zalíbil.“ (Iz 42,1) Ano, Bůh má zalíbení, sympatii, soucitnou lásku, ba co více, nachází radost ve svém Služebníku, nachází ji v jeho přicházení mezi lidi (Lk 2,14). I v proměnění na hoře Tábor sestoupí tento hlas z nebe, aby hlásal Ježíše jako Syna Božího, jako vyvoleného Služebníka, k němuž Duch přichází, aby posluchačům potvrdil, že jeho cesta skrze utrpení a smrt jsou součástí jeho cesty k dovršení světa ve slávě (Lk 9,35).

Zdá se na první pohled, že **nikdo ten hlas neposlouchá, nikdo nevidí sestupovat Ducha kromě Ježíše, který může s autoritou o sobě prohlásit**: „Duch Páně je nade mnou, proto mě pomazal, poslal mě, abych přinesl chudým radostnou zvěst, abych vyhlásil zajatým propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu.“ (Lk 4,18; Iz 61,1) Vidíme otevřenou bránu pro všechny? Křest Ježíšův zjevuje i všem ostatním pokřtěným: Boží záměr spásy se naplní v Ježíši jen jako Služebníkovi a v křesťanech jako služebnících Jeho Srdce. Ježíšovi bylo „asi třicet let“ (Lk 3,23), poznamenává Lukáš. Nesmíchuje, že strávil mnoho let skrytého života. Stal se *synem přikázání* (*bar mitzwah*) ve dvanácti letech (Lk 2,41–50). Až do svého křtu žil Ježíš obyčejným skrytým životem, jenž je nám zahalen. Jistěže naše meditace mohou otevřít propojenost mezi jeho životem ve skrytosti a naším životem. Podstatné je, že si nepřidělil ani specifickou roli, ani zvláštní povolání. **Prožíval ve skrytosti stálý Boží dnešek.**

Jsme si jisti jeho poslušností vůči Bohu. Poslouchal ho více než lidi či svou rodinu (Lk 2,49; Sk 5,29). Tato poslušnost Otci svědčí o jeho ochotě dát prostor Duchu Svatému ve svém životě. To je nejvlastnější smysl poslušnosti, dovolit Bohu dokončit své dílo k dovršení. Člověk, křesťan, řeholník, kněz, církev bez Ducha ztrácí schopnost naděje, tedy pohled na dovršení Božího díla stvoření, vykoupení a posvěcení. Podle Bazila se Duch stal *jeho nerozlučným společníkem*. Tato poslušnost Otci se projevila v jeho umění naslouchat Božímu slovu. Vedla jej k tomu, aby přišel za Janem, prorokem, a nechal se od něj pokřtít. Poslušnost jej vedla dále, totiž k tomu, aby Jana opustil a šel vlastní cestou. Poslušnost jej vedla k tomu, aby se přibližně třicet let připravoval na své poslání skrytým životem. A když byl jeho mistr Jan uvězněn Herodem (Lk 3,19–20), nadešla jeho hodina, hodina, aby zaznělo jeho slovo, hodina hlásání evangelia, hodina putování po cestách Galileje a Judska. Opustil svoji skrytost a začal se *procházet mezi lidmi a konat dobro* (Sk 10,38) a *přiměl ďábla k ústupu*. Když dovolíme Pánu, aby se procházel po krajině našich srdcí, rodí se v nás skutky pro věčnost a ďábel je vymýtán.

Tato cesta vede od ponoření do vod Jordánu k ponoření do vod hroživých vášní zloby, nenávisti a touhy zabíjet, až k sestoupení do samotné smrti (Žl 69,2–3). **V hodině smrti bude Ježíš ukřižován mezi dvěma zločinci** (Lk 22,37; 23,33; Iz 53,12), solidární s hříšníky. Dovrší nyní novým způsobem svoji celoživotní solidaritu s lidstvem ponechaným napospas tělu, světu a ďáblu. Upřednostnil tyto dva před spravedlivými; stále jim dává přednost před spravedlivými tím, že mezi nimi zemře na kříži. Jak daleko je schopen zajít, když jednomu z nich přislíbí: „Dnes budeš se mnou v ráji!“ (Lk 23,43) A jakmile zemře, znovu uslyší hlas Otce: „Ty jsi můj Syn, dnes jsem tě zplodil“, hlas, který ho volá zpět z mrtvých, Duch Svatý, který ho křísí k životu věčnému. Apoštol Pavel přečte tento příběh syntetickým způsobem na začátku *Listu Římanům*: „Pavel, služebník Krista Ježíše, povoláný za apoštola, určený k hlásání radostné zvěsti. Bůh ji **[radostnou zvěst]** už **předem slíbil** ústy svých proroků ve svatém Písmě o svém Synu. Ten pochází jako člověk z rodu Davidova, duchem svatosti se prokázal jako mocný Boží Syn tím, že vstal z mrtvých: **Ježíš Kristus, náš Pán.**“ (Řím 1,1–4).

Svátek Ježíšova křtu je poslední manifestací – zjevením vánočního období. Když Ježíš přišel na svět, zjevil se v Betlémě pastýřům, chudým Izraele; ukázal se jako král Židů mudrcům, kteří přišli od východu, lidem země; a na začátku svého veřejného působení se celému Izraeli projevil jako Mesiáš a Boží Syn. Od příští neděle nás bude církev žádat, abychom šli za Ježíšem jdoucím vstříc svým Velikonocům. **Jeho exodus, který se musí uskutečnit v Jeruzalémě, otevře bránu nebeského Jeruzaléma.** (Lk 9,31) Je to brána, jež otevírá v srdcích pokřtěných vodou křtu a krví své smrti sílu Ducha Svatého.